

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2016-11-22
Besvaras senast
2016-12-07

Till statsrådet Ann Linde (S)

2016/17:143 Främjande av vapenexport till Filippinerna

I juni 2016 lämnade president Benigno Aquino III posten som Filippinernas president. Under sina sex år vid makten lyckades han bland annat 2014 förhandla fram ett bräckligt fredsavtal på ön Mindanao. Antalet utomrättsliga avrättningar minskade också under hans presidentskap. Aquinos arv när det gäller mänskliga rättigheter är samtidigt en besvikelse. Hans sista år vid makten karaktäriserades av flera fall av våld riktat mot oppositionspolitiker, frispråkiga medier och civilsamhällesorganisationer. Omkring 300 vänsteraktivister, människorättsförsvarare och påstådda anhängare till rebellgrupper dödades under Aquinos sexåriga presidentskap.

Lokala dödspatruller med stöd från regeringen förblir ett stort problem i Filippinerna. UNHCR har slagit fast att omkring 243 000 människor fördrivits från sina hem i områden som domineras av ursprungsbefolkningsgrupper, till följd av militära insatser under 2015. Straffriheten är mycket utbredd för de övergrepp som polis, militär, paramilitära grupper och säkerhetsstyrkor gjort sig skyldiga till.

Aquinos efterträdare på presidentposten inger inte direkt hopp om en förbättrad situation när det gäller mänskliga rättigheter i öriket. Rodrigo Duterte, som innehar presidentposten sedan juni 2016, gjorde sig känd som förespråkare av dödspatruller som ett viktigt vapen för att snabbt ”skippa rättvisa” och bekämpa kriminalitet under sin tid som borgmästare i Davao City. Han anses också ha direkta kopplingar till dödspatruller i staden. I valrörelsen lovade han att döda 100 000 kriminella och dumpa kropparna i Manilabukten. Polisen och medborgargården uppges ha skjutit tusentals misstänka brottslingar sedan Duterte kom till makten. Rodrigo Duterte har själv jämfört sig med Hitler och sagt att han gladeligen skulle slakta 3 miljoner drogmissbrukare. Oppositionen hotas samtidigt. Bland annat har oppositionspolitikern Leila de Lima, som kritiserat Duterte och hans metoder, hotats till livet och tvingats avgå som ordförande i kommissionen för mänskliga rättigheter.

Nyligen vann Filippinerna ett fall i den permanenta skiljedomstolen som slog fast att Kina inte hade rätt till de anspråk landet gör i Sydkinesiska sjön. Kina har vägrat acceptera domstolens utslag, och president Dutertes vilja att närma sig Kina och bryta banden med USA verkar väga tyngre än den internationella rätten. Han har dessutom sagt sig vilja lämna den internationella brottmålsdomstolen, ICC.

Alliansregeringen stängde den svenska ambassaden i Manila 2008. Det var ett beslut som Vänsterpartiet beklagade. Den allvarliga situationen för de mänskliga rättigheterna, det flertal filippinare som bor i Sverige och det växande antalet svenskar som besöker Filippinerna är goda skäl för att Sverige behöver en permanent närvaro i Manila.

Onsdagen den 7 november 2016 öppnade regeringen en ny svensk ambassad i öriket. Samma vecka öppnade vapentillverkaren Saab ett nytt kontor i samma stadsdel i Manila. När näringsminister Mikael Damberg besökte Filippinerna 7–11 november var Saab ett av de företag som ingick i delegationen.

Filippinerna är tillsammans med bland andra Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Kina och Turkiet ett av de 26 länder som prioriteras i regeringens exportstrategi. Näringsminister Mikael Damberg har liksom andra företrädare för den svenska regeringen vid flera tillfällen hävdad att handel med och investeringar i dessa repressiva och odemokratiska stater är nödvändigt för att främja utvecklingen i länderna. Detta verkar enligt regeringens synsätt även gälla när handeln består av att vapenexport.

Fram till 2028 vill Filippinerna köpa 12 nya stridsflygplan. Det handlar om en mångmiljardaffär som många vapentillverkare tävlar om, varav Saab är en. Saab försökte sälja JAS Gripen till Filippinerna redan 1999, men har sedan dess legat lågt med marknadsföringen i landet. Nu marknadsför Saab en lång rad vapensystem i Filippinerna, bland annat kustövervakningssystem och ubåtar, men även landbaserade system. Sveriges ambassadör har i filippinska medier lyft fram möjligheten för Saab att sälja bland annat ubåtar till landet. Samtidigt berömde han Dutertes skattereformer och betonade att de omfattande brotten mot de mänskliga rättigheterna inte avskräckte svenska företag från att göra affärer i landet.

Riksdagen beslutade den 19 maj 2011 att regeringen skulle återkomma med förslag till ny lagstiftning med skärpt exportkontroll av krigsmateriel gentemot icke-demokratiska stater. Sedan dess har Sverige exporterat krigsmateriel till icke-demokratier för 15 miljarder kronor, och vi väntar fortfarande på att regeringen ska lägga fram förslag på förändringar av krigsmateriellagstiftningen.

Tillstånd om att sälja vapen ges av ISP, Inspektionen för strategiska produkter, utifrån gällande lagstiftning. Regeringen beslutar inte om enskilda affärer, men

regeringen har full frihet att själv avgöra om man vill främja vapenexport och vilka företag man vill inkludera i sina regeringsdelegationer. Hitintills framstår det som att regeringen aktivt valt att tydligt prioritera export av svensk krigsmateriel inom ramen för sin nya exportsatsning till Filippinerna.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Ann Linde:

Avser statsrådet att agera för att regeringen inte ska främja export av krigsmateriel till den alltmer auktoritära regeringen i Filippinerna?

Avser statsrådet att ta initiativ för att Sverige ska inkludera företrädare för organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter i kommande handelsdelegationer till Filippinerna?

.....

Hans Linde (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Lisa Gunnfors